

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni za četrto leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezne številke 20 vin. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. julija 1911.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Stanje avstrijskega zadružništva koncem l. 1910 Zadružne klavnice na Danskem. Zavarovanje živine na Koroškem. Nakupovanje kmetijskih potrebščin. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Bilance

Stanje avstrijskega zadružništva koncem l. 1910.

V „statističnih izveštjih“, katere izdaja c. kr. statistična osrednja komisija na Dunaju, je kakor vsako leto tako tudi letos izšlo poročilo o zadružnem gibanju v minulem letu.

Živahniješe zadružno delo se je pričelo v naši državi nekako z l. 1897. Od takrat naprej se je vsako leto ustanovilo po 800 do 900 zadrug. Ta prirastek novih zadrug se je l. 1907 zvišal celo na 1200, l. 1908 na 1457 in l. 1909 na 1537.

Od pričetka zadružnega gibanja sem pa je bilo novih zadrug največ osnovanih lanske leto, t. j. 1626, kar znači 10·8% prirastek v razmerju s celokupno vsoto, kateremu stoje nasproti razdružitve, ki so znašale 1·8%. Zelo so se pomnožile posojilnice Šulcejevega ustroja, namreč za 12·3%, rajfajznovke za 7·2%, konsumna društva za 10·9%, kmetijske zadruge 14·8%, obrtne zadruge za 15·3, stavbinske zadruge celo za 40% in ostale zadruge za 6·1%. Največji absolutni prirastek izkazujejo zopet kreditne zadruge, med njimi osobito rajf-

ajznovke, pri katerih je vsled njihove stalnosti bilo tudi najmanj razdružb (0·2%). Ker tudi število ostalih kmetijskih zadrug vedno narašča, je organizacija kmetijskih zadrug že tako napredovala, da znaša skoraj 64% vseh avstrijskih zadrug. V prvi vrsti za male obrtnike in male trgovce osnovane posojilnice Šulcejevega ustroja kakor tudi obrtne zadruge same izkazujejo sicer tudi znaten prirastek, toda se jih je tudi obilo razdružilo, zlasti obrtnih zadrug. Obrtnih zadrug se je bilo sicer lanske leto ustanovilo 133, ali nasprotno se jih je razdružilo 61. Značilno za časovne razmere, ki silijo vedno več krogov k organizirani samopomoči, je nepretrgoma množeče se naraščanje stavbinskih zadrug, ki je znašalo v prejšnjem letu 41·5%, lanske leto pa 40%. Tudi konsumna društva, katerih člani pripadajo približno istim družabnim slojem, imajo prirastka za 11%.

Zanimivo je opazovati, kako se zadruge z neomejeno zavezo snujejo v vedno manjšem številu. Od 1626 novih zadrug je bilo samo tretjina, t. j. 538, osnovanih na neomejenem poročstvu; če odštejemo od tega števila 511 novih rajfajznovk, nam ostane le še 27 zadrug

z neomejeno zavezo, od katerih odpade 22 na posojilnice Šulcejevega ustroja, 4 na kmetijske zadruge in 1 na konsumne zadruge.

Razvoj združnih organizacij po posameznih deželah je približno enak razvoju prejšnjega leta, ker skušajo one dežele, ki so bile v tem oziru zaostale, zamujeno popraviti z intenzivnejšim delom. V Galiciji, ki izkazuje zopet najvišji absolutni prirastek zadrug napram vsem drugim kronovinam, se je pomnožilo število zadrug za 548; od teh jih pripada šulcejevkam 248, rajfajznovkam 137, kmetijskim zadrugam 117 in obrtnim zadrugam 32. Rusini so zopet ustanovili mnogo zadrug. Največ zadrug šteje med vsemi deželami Češka, ki je za Galicijo dobila največ novih zadrug, namreč 404, med katerimi je 205 rajfajznovk, 41 kmetijskih in 29 obrtnih; poleg tega je bilo tu osnovanih največ stavbinskih zadrug, namreč 47. Na Moravskem je bilo vpisanih 148 zadrug, v Dalmaciji pa 71, ki združujejo največ kmetovalce in ribiče.

Tudi organizacija zadrug v zveze je zopet napredovala. Na Štajerskem sta nastali dve zvezi živinorejskih zadrug, v Galiciji pa celo štiri zveze. Dalje je bila v Bukovini ustanovljena zveza sirarskih in mlekarških zadrug, v Dalmaciji pa zveza ribarskih zadrug.

Po posameznih deželah se razdele zadruge koncem 1. 1910 sledeče:

	Posojilnice				
	Skupno število zadrug	šulcejevke	rajfajznovke	skupaj	konsumna društva
Nizja Avstrija:					
Dunaj	307	144	—	144	21
brez Dunaja	1124	94	548	642	61
Gornja Avstrija	385	13	256	269	29
Salcburško	82	3	50	53	8
Štajersko	807	110	419	525	43
Koroško	278	37	175	212	17
Kranjsko	444	43	193	236	15
Trst z okolico	110	28	6	34	34
Goriško	232	15	105	120	18

Istra	250	18	107	125	33	82
Tirolsko	950	20	452	472	35	382
Predarelsko	200	5	79	84	58	48
Češko	4300	615	2284	2899	405	594
Moravsko	2140	468	799	1267	311	385
Šlezija	544	56	296	352	110	41
Galicija	3251	1457	1215	2672	55	324
Bukovina	701	101	454	555	61	60
Dalmacija	364	36	193	229	43	79

Skupaj 16469 3262 7631 10893 1357 2884

Premembe tekom

1 1910:

Prirastlo	1626	364	511	875	138	383
Odpadlo	279	66	13	79	44	78
Stanje konec 1909	15122	2964	7133	10097	1263	2579

Zadružne zveze

	Obrtne zadruge	stavbinske zadruge	ostale zadruge	kot zadruga	kot društva	skupaj
Nizja Avstrija						
Dunaj	106	25	9	5	6	11
brez Dunaja	21	17	1	—	—	—
Gornja Avstrija	27	4	1	2	—	2
Salcburško	8	2	1	1	—	1
Štajersko	59	12	4	6	—	6
Koroško	17	3	—	2	—	2
Kranjsko	20	8	5	6	—	6
Trst z okolico	28	—	2	—	—	—
Goriško	13	3	—	3	—	3
Istra	5	2	3	2	—	2
Tirolsko	56	5	—	6	1	7
Predarelsko	10	—	—	2	—	2
Češko	257	125	20	4	4	8
Moravsko	114	53	10	8	—	8
Šlezija	27	13	1	4	—	4
Galicija	145	34	21	12	6	18
Bukovina	20	3	2	4	1	5
Dalmacija	10	3	—	4	—	4
Skupaj	943	312	80	71	18	89

Premembe 1. 1910:

Prirastlo	133	92	5	7	1	8
Odpadlo	61	10	7	—	—	—
Stanje konec 1909	871	230	82	64	17	81

Zadružne klavnice na Danskem.

Na Danskem se redi razmeroma mnogo več prašičev, kakor pa v Nemčiji ali v naši državi; vsled tega mora Danska prašiče v obilnem številu izvažati. Podobne razmere vladajo tudi v govedoreji. Da se na Danskem rede prašiči v tako obilnem številu, moramo pripisovati največ mlekarstvu, ki je ondi zelo razvito. Mlečni preostanki se namreč

najuspešneje uporabijo, ako se z njimi krmijo prašiči.

Do osemdesetih let preteklega stoletja je bil glavni izvozni trg za danske prašiče Hamburg. Od leta 1880. pa je nastal preobrat v izvozu danskih prašičev, ko je stopila Angleška na mesto Nemške. Istočasno z izpremembo izvoza na Angleško se je pa izpremenil tudi način pitanja; na Angleškem namreč ne rabijo težkih in debelih prašičev z obilico masti, ampak mesnate prašiče.

Danci so torej sklenili, da se uvede križanje raznih plemen. Ta smer, da se vzgoji novo mesnato pleme, je privedla do tega, da se je pričel eksport vedno bolj oddaljevati Hamburgu in se približevati Angleški. Polagoma se je pa morala vsled angleških zakonov proti kugi začela izvažati zaklana živina mesto žive. Toda visoko izobraženo dansko ljudstvo se je znalo temu prilagoditi. Posrečilo se je namreč vsled zelo razvitega smisla za združništvo ustanoviti mnogo združnih klavnic na mesto prejšnjih privatnih klavnic za eksport. Seveda to ni šlo tako gladko, nego je bilo treba hudih bojov z mesarji, ki so imeli lastne klavnice; toda čvrsto vkoreninjeni združni princip je premagal tudi te ovire. Kar niso mogli izvesti privatni mesarji s svojo, izpočetka večjo močjo v tehniki in s svojim kapitalom, to so izvedle združne klavnice: plačevanje po teži in kakovosti zaklane živine. S tem so dosegli velik vpliv na pleme in na kolikor mogoče veliko enakost v kakovosti in starosti prašičev, odmenjenih za prodajo. Vsled te enakomernosti blaga obvladujejo danske združne klavnice ravno tako angleški trg kakor dansko maslo in danska jajca.

Pri 34 na Danskem obstoječih klavnih zadrugah je leta 1906 znašalo število združnikov čez 93.000, število goveje živine, ki se je zaklala čez 56.000, število zaklanih prašičev pa čez 1.030.000. Med tem, ko se je število zaklane goveje živine leta 1906. zmanjšalo na 26.000, znašalo je število za-

klanih prašičev čez 1.051.000. Zadržniki so zavezani, da oddajo dve tretjini vseh prašičev, ki jih imajo na prodaj, združnim klavnicam. Pri oddaji lahko dobe predjem na oddane prašiče, ostanek se jim pa izplača, potem, ko so prašiči zaklani, stehani in po kakovosti sortirani.

Na koncu leta se naredi končni račun in tedaj dobe zadržniki celo izplačilo.

Ena največjih in najznamenitejših združnih klavnic se nahaja v Roskildi.

Zgrajena je bila leta 1895. s skupnimi stroški 130.000 danskih kron*) in je opremljena z najmodernejšo opravo. Stroške so kmetovalci sami plačali. Leta 1905 je 1644 združnikov iz okoliša dveh milj oddalo čez 26.000 prašičev v združno klavnico. Zdaj znaša število združnikov že čez 2.000. Na teden se dvakrat kolje in sicer v velikih prostorih na popolnoma moderen način. Ko se je iz prašičev pobral drob, se razpolove, osole in v vrečah odpošljejo. Ostanki se tudi porabijo. Glava in noge se osole in tudi odpošljejo na Angleško; tako se osoli tudi drob (srce, jetra, pluća, želodec in čreva) in se potem pošlje ali na Nemško ali pa se odda tovarnam za konzerve ali se pa doma porabi. Celo kosti se porabijo in sicer se dela iz njih kostna moka, iz krvi se pa pripravlja melasa. Ščetine se operejo, posuše in pošljejo v Nemčijo. Hrbet se proda doma med revnejše ljudi. Leta 1907 je plačala zadruga za kilogram zaklane teže prve vrste 1·21 K, druge vrste 1·18 K in tretje vrste 1·16 K; leta 1909 pa za kg prve vrste 1·35 K in druge vrste 1·29 K. Da bi zadruga dobivala kolikor mogoče enako blaga in bi s tem vstregla angleškim zahtevam, se pri plačevanju za vsakega prašiča, ki tehta zaklan od $62\frac{1}{2}$ kg do $72\frac{1}{2}$ kg, da za vsaki kilogram nekaj nagrade v naši vrednosti približno 2 vinarja in pol pri kilogramu. Pri prašičih pa, ki tehtajo pod 60 kg ali nad 75 kg, utruga ravno toliko ali včasih

*) Danska krona = 1 K 32 vinarjev av. v.

še celo več. Cene se ravnaajo po poročilih iz londonskega trga in se naznanijo navadno zadružnikom vsak teden posebej. V Roskildi je svinjakov za 300 do 400 prašičev. Službo mesoglednika opravlja živinozdravnik, ki ga imenuje ministerstvo, a plača ga zadruga. Živinozdravnik dobi za ogled prašiča 7 do 13 vinarjev, kar se ravna po številu zaklanih prašičev. Manjše zadruge plačajo navadno 13 vinarjev, večje 7 do 9 vinarjev. Ako se meso proda v domači državi, tedaj se preišče natančno, če ni mogoče napadeno od iker. Za tak ogled dobi živinozdravnik 92 vinarjev.

Zadružna klavnica v Roskildi se je leta 1909 še povečala, kar je jasen dokaz za uspešno delovanje zadružnega podjetja.

Zadružno klavnico v Odenzi (Odense) sta leta 1896. ustanovila dva privatna podjetnika. Leto pozneje (1897) jo je prevzela zadruga. Podjetje je zadruga razširila in je zgradila še tovarno za klobase in konzerve, tako da je cela naprava stala skupno pol-drugi milijon danskih kron. Od teh naprav je zadruga v svoji bilanci odpisovala prvih pet let svojega obstoja letno po 75.000 K v naslednjih letih pa 40.000 kron. Leta 1908. je okroglo 6000 zadružnikov oddalo zadrugi 70.000 prašičev. Del zadružne zgradbe služi kot javna klavnica, ki jo uporabljajo tudi privatni mesarji iz mesta. Z ozirom na uporabo te javne klavnice, se je zadruga zavezala, da ne bo delala mesarjem konkurence s prodajanjem svežega mesa na drobno. Za uporabo svojih prostorov dobi zadruga od mesarjev odškodnino in sicer ako se zakolje odraslo govedo 3.5 krone, za konja 3 krone, za prašiča 2 kroni, za teleta od 50 kg mrtve teže dalje 1.35 krone za teleta od 20 do 50 kg pol krone, za junice in ovce 60 vinarjev. Prašiči, ki jih oddajo zadružniki v klavnice, imajo žive teže 80 do 100 kg. Dokler se prašiči ne zakoljejo, se spravijo v svinjake, katerih ima zadruga 15 na razpolago. V vsakega se lahko dene

35 prašičev. Zadruga ima tudi v Odenzi dve prodajalni. Šetnine se posuše in večinoma v Nemčijo pošiljajo, kosti pa zmeljejo in se potem rabijo kot piča za kokoši. Drob se prodaja trgovcem za 1 dansko krono t. j. 1 K 32 h avstrijske veljave.

Kri se skuha, posuši in predela v melaso. Tudi se nahaja tu topilnica za mast. V tovarni za konzerve se izdelujejo iz mesa najrazličnejše konzerve in klobase; konservira se tudi sočivje in sadje. V Odenzi se kolje vsak dan. Ker je treba poplačati še precejšen dolg, plačuje zadruga prašiče po nekoliko nižjih cenah kakor v Roskildi. Leta 1907. je bila cena za kilogram mrtve teže 1 K 11 v, 1 K 8 v in 1 K 6 v av. v. Pod mrtvo težo se tu navadno razumeta obe polovici zaklana prašiča, iz katerega se je pobral drob. Od tako dobljene teže se odbijejo še trije odstotki takozvane gorke teže, ker zgubi meso, ko se shladi, nekaj na svoji teži. Razlika med živo in mrtvo težo znaša okroglo 20 do 25 odstotkov. V zadružni klavnici v Odenzi dobe mesarski delavci na teden 22 danskih kron plače, drugi delavci pa po 18 kron. Ako delajo preko ure, dobe za to delo posebno plačilo.

Zadružna klavnica v Koldingu, ustanovljena leta 1888., je stala tako, kakor je bila prvotno postavljena, 56.000 danskih kron. Pozneje se je prikupilo nekaj zemljišč, prizidalo novih poslopij, nabavilo se strojev za hlajenje, tako da so se skupni stroški za ureditev te klavnice povečali na 350.000 kron. Zdaj je zadruga že skoraj brez dolga. Delo je v glavnem isto kakor v ostalih klavnicah. Vendar se v Koldingu pobija govedo članov in nečlanov, samo s to razliko, da morajo nečlani plačati pristojbino 3 krone. Prašiče kupuje zadruga samo od članov. Zaklani in nasoljeni prašiči se zašijejo v vreče in nalože na tovarne vozove, ne da bi se meso preje shladilo, nato se odpelje v pristanišče Esbjerg, ki je oddaljeno štiri do pet ur. Tu se naloži meso na ladje, na ka-

terih so posebni prostori, ki so ohlajeni na 6 do 8° C, odtod pa gre večinoma v severno Anglijo. Preje so se jetra pošiljala na Nemško in se je zanje dobivalo 2 kroni. Ker zadruga v zadnjem času ne izdeluje toliko, se zdaj pošilja drob tovarni za konserve v Esbjerg. Leta 1907 je plačevala zadruga svojim članom za kilogram zaklane teže prve vrste 1 K 16 v av. v., druge vrste 1 K 14 v, tretje vrste 1 K 11 v. Delavci dobe na teden plače od 18 do 23 kron. Ves promet je leta 1906. znašal skoro pet milijonov danskih kron. To leto je bilo zaklanih čez 76.000 prašičev. Od teh jih je bilo 48 odstotkov prve vrste, 26 odstotkov druge vrste in 19 odstotkov tretje vrste. Ostali so bili deloma presuhi, deloma tuberkulozni.

Leta 1888. ustanovljena zadruga klavnica v Esbjergu je prvotno stala 100.000 kron. Prvo leto je imela 3000 članov in je zaklala 18.000 prešičev v vrednosti 630.000 kron, leta 1908 je število članov narastlo za 9835, vsled tega je bilo tudi mnogo več prašičev zaklanih, namreč 117.000 in skoro 1600 glav goveje živine. Manjvredno goveje meso se pošilja po železnici okrog 350 kilometrov daleč v Hamburg. Boljša živina se pa živa uvaža v Nemčijo. Klanje se vrši v glavnem enako kakor v drugih klavnicah. Tudi odpadke uporabljajo enako kot drugod. Ščetine se izvažajo deloma celo na Japonsko. Jezik, srce, jetra, pluća in ledvice se pošiljajo osoljene v Hamburg, kjer se izkupi zanje 1 K 64 v do 2 K 24 v av. v. Upravni stroški za enega prašiča znašajo z vožnjo na Angleško vred 3 krone. V Esbjergu razlikujejo samo dve vrsti blaga in plačajo za kg blaga prve vrste 1 K 16 v, za blago druge vrste 1 K 14 v av. v. Tudi tu se tehtajo prašiči mrtvi, potem ko je pobran drob iz njih. Od prašičev, ki so bili zaklani leta 1908, jih je bilo 48·56 odstotkov prve in 51·35 odstotkov druge vrste. Na Angleškem razlikujejo menda celo 21 vrst. V Es-

bjergu se štirikrat na teden kolje in je pri tem 41 delavcev zaposlenih. En delavec zasluži na leto 1100 do 1500 kron. Zadruga ima na deželi 228 zaupnikov, ki za njo posredujejo kupčije. Iz računskega zaključka za leto 1908 je razvidno, da se je zadrugnikom za skoro 115.000 prašičev plačalo 5,600.000 kron. Na koncu leta 1908 se jim je doplačalo 577.000 kron. Čisti preostanek je znašal koncem leta 57.000 kron, upravnii stroški pa 257.000 kron. Za prodano meso v Londonu se je prejelo nad 4,300.000 K, za prodajo na Severnem Angleškem pa 1,200.000 kron, za drugod prodane prašiče pa je prejela zadruga 438.000 kron. Prejemki za prodane klobase, slanino in ostanke (drob i. t. d.) so znašali 750.000 K. Upravnih stroškov na enega prašiča je leta 1908 prišlo 2·21 kron, med tem ko jih je leta 1907 bilo 2·33 kron.

Vse zadrugne klavnice imajo svojo centralo v Kopenhagnu, ki se pa ne vtika v poslovanje posameznih zadrug, nego posreduje samo takrat, kadar gre za skupni interes vseh zadrug, kakor n. pr. v tarifnih zadevah. Dalje ima ta centrala nalogo pospeševati gojitev dobrega plemena, vzbujati zanimanje za zadrugne klavnice in skrbeti za ugodno prodajo mesa. Blaga, ki se izvažajo na Angleško, ne dobe direktno v roko konsumenti, nego se proda na debelo velikim firmam na osrednjem londonskem trgu ali na javnih dražbah v New-Castlu.

Centrala oskrbi za nekatere zadrug tudi zavarovanje blaga na prekomorski vožnji. Zavarovalna premija znaša sedaj 0·47% t. j. na vsacih 1000 K zavarovane vrednosti se plača 47 danskih vinarjev.

Osem manjših klavnic je zgradilo v Londonu skupno prodajalno za meso. Ostale zadrug stoje med seboj v prosti konkurenci. Vsaka izmed njih namreč skrbi samostojno po svojih agentih in komisionarjih za prodajo svojega blaga.

Leta 1900 je zgradilo več združnih klavnic skupno mesnico z ledenicami v Kopenhagnu, ki ima prostora za 300 zaklanih prašičev. Tu sem se pošiljajo taki prašiči, ki niso za angleški trg. Ne prodaja se na drobno, ampak cel prešič, ali vsaj polovico se proda mesarju.

Državnih podpor ne dobivajo združne klavnice. Pač pa dobiva zveza združnih klavnic državno podporo 2000 danskih kron za vzdrževanje posebnega uradnika, tehnika, ki obiskuje zadruge v ta namen, da se odpravijo morebitni tehnični nedostatki. Železniške vozove s hladilnimi napravami, ki so potrebni za daljšo vožnjo mesa, preskrbi železniška uprava, kakor za to tudi potrebni led. Iz Odenze v Esbjerg stane voz s hladilnimi napravami 12 kron več kakor navadni tovorni voz.

Izpočetka so mesarji združnim klavnicam silno nasprotovali. To razmerje se je ublažilo in zadruge so dobile premoč. V nekaterih mestih, osobito v Kopenhagnu se je celo razvilo prijateljsko trgovsko občevanje med združnimi klavnicami in mesarji, ki prodajajo meso na drobno. Zadruge stopajo tu na mesto onih mesarjev, ki so klali na veliko. Živinskih prekupcev je tudi na Danskem mnogo, komisionarji pa samo v Kopenhagnu. Razven tega je dobiti danske komisionarje v mestih drugih držav, kakor v Hamburgu, Berlinu in Londonu.

Zadruge uravnavajo cene živine in mesa v domači državi. Osobito cene prašičev se ne izpreminjajo tako silno kakor v Nemčiji. Ta izprememba ni večja pri kilogramu kakor za 5 do 8 vinarjev našega denarja. Tudi ni toliko razlike med ceno živine in mesa v mesnicah kakor v Nemčiji ali pri nas.

Nastane vprašanje, ali bi se po vzgledu danskih združnih klavnic ne dalo kaj sličnega napraviti tudi v drugih državah. Tu se mora upoštevati več stvari. Predvsem je treba pomisliti na to, da je Dansko država, ki priredi živine, tako govedi, kakor pra-

šičev, črez svojo domačo potrebo in da je torej navezana na izvoz v tujo državo. Ker se smejo na Angleško samo zaklani prašiči pošiljati, so Danci vsled precejšnje oddaljenosti Angleške prisiljeni prašiče poprej konservirati in jih šele v takem stanju izvažati. V Nemčiji in pri nas v Avstriji se pa morejo zadruge za vnovčenje živine pečati edino s prodajo žive ali sveže zaklane živine. K večjemu bi se pri prašičih moglo misliti še na izdelovanje klobas ali prekajanje mesa, posebno kadar bi bile cene prašičem nizke. Ni dvoma, da bi bilo preskrbovanje mest s svežim mesom potom združnih vnovčevalnic za živino v resnici nekaj lepega. Visoke pristojbine mest za klanje in stroški za vzdrževanje še žive živine bi odpadli, na drugi strani bi se pa povrnila vožnja, ker so železniški tarifi za sveže meso nižji in ker bi odpadla tudi tara, ki se mora plačati pri vožnji žive živine. Potem bi zadruge prodala sveže meso naravnost mesarjem v mestu in bi bilo odstranjeno vsako prekupovanje, kakor se to godi pri živi živini, vsled česar se meso toliko podraži. Seveda bi morali kmetje pripraviti natančno določeno blago, ki ga rabi dotični trg. Slednjič bi bilo mogoče posameznim posestnikom brez posebnih stroškov živinče nazaj vzeti in ga potem doma bolje porabiti, če bi se pri ogledu dobila kaka napaka.

Na vsak način pa je pri uspehih danskih združnih klavnic upoštevati še sledeče okolnosti.

1. Danske kmete navdaja izrazit smisel za združništvo. Nezaupanja nasproti vodstvu zadruge ali bojazni, da bi ta ali oni mogel imeti od zadruge več koristi, ne poznajo. Slepo slede svojim voditeljem in se jim pri tem dobro godi.

2. Dalje se ne drže trdovratno starih šeg in navad. Ako zahtevajo razmere, da se izpremeni vzreja živine ali gospodarstva, skušajo prilagoditi se zahtevam trga. Imajo zavest, da je celota opravičena od njih za-

ltevati, da se ravna po nji. Ako padejo cene kmetovim pridelkom, Danec ne vrže takoj puške v koruzo, nego si poišče novih trgov in odjemalcev in se zadovolji nekaj časa z manjšimi dohodki v nadi na boljše čase in na uspeh, če se prilagodi vsakočasnim razmeram trga.

3. Danski kmetje vzrejajo za prodajo namenjeno klavno živino, ki je glede teže in kakovosti zelo enaka.

Zavarovanje živine na Koroškem.

Brez dvoma je zavarovanje živine za našega kmeta zelo važno vprašanje, ki se ne sme izpustiti izpred očíj. Na Kranjskem tak zavod še ni ustanovljen, pisalo se je pa že nekaj o tem predmetu, kar kaže, da se je začelo vzbujati zanimanje tudi za to stran modernega gospodarstva. Ker še torej pri nas tak zavod ne obstoji, bo morda prav, če si ogledamo, kako se godi živinskim zavarovalnicam po drugih deželah. Za danes omenjamo delovanje koroške deželne zavarovalnice za govejo živino.

Dne 30. septembra 1910 je sklenila živinska zavarovalnica na Koroškem enajsto leto svojega delovanja ter je ob tem času števala 119 krajevnih zvez, 5557 članov in 22.586 glav zavarovane živine v vrednosti 5.500.090 kron. Proti stanju koncem desetega zavarovalnega leta kaže zadnji sklep prirastek dveh krajevnih zvez, 361 članov in 208.690 K zavarovalne vrednosti, vzlic temu pa znižanje števila zavarovane živine za 341 glav, kar se razume kot naravna posledica znižanja živinskega stanja vsled pomanjkanja krme v zadnjih dveh letih in se torej ne more za pešanje zavarovalnice smatrati.

Posledica znižanja števila koroške živine pa je bilo zvišanje živinske cene, katero je uplivalo tudi na zvišanje zavarovalne vrednosti. Poprečna zavarovalna vred-

nost za eno glavo je bila poprejšnje leto 230 K 79 v, lansko leto 243 K 52 v. Najvišjo poprečno vrednost za glavo ima, kakor vsako leto, sodnijski okraj Staridvor z 306 K 30 v, najnižjo poprečno vrednost kaže letos sodnijski okraj Šmohor z 199 K 31 v.

Krajne zveze, katerih imamo na Koroškem 119, padejo na posamezne kraje takole: Špital 36, Beljak 21, Celovec 21, Šmohor 17, Št. Vid 12, Volšperk 7 in Velikovec 5. Najživehnejša udeležba živinske zavarovalnice se nahaja v sodnijskem okraju Winklarn v Belski dolini, kjer imajo zavarovalnih 23·42 % cele živine, med tem ko kaže sodnijski okraj Svinc najmanjšo udeležbo z 1·08 % vse živine. V sodnijskih okrajih Železna kapla in Rožek se vzlic enajstletnemu delu še ni posrečilo, ustanoviti zavarovalne zveze.

V preteklem letu se je oznanilo 669 nesreč pri živini — za 63 manj, kakor v prejšnjem letu —, od katerih se na 41, t. j. 6·18 % ni moglo ozirati. Večji del odbitih prošenj ima svoj vzrok v tem, da so živinski posestniki proti § 34 zavarovalnih pravil, kateri določuje dolžnost, naznaniti škodo pravočasno, grešili. V šestindvajstih slučajih se je rekuriralo pri deželnem odboru, nakar se je izplačala v štirinajstih slučajih cela, v petih slučajih samo polovica vsote in sedmim rekurzom se ni ugodilo. V petnajstih slučajih se rekurz sploh ni vložil.

Oglašene škode se razdelijo na posamezne mesece sledeče: oktober (1909) 79 t. j. 11·81 % (v prejšnjem letu 9·71), november 54 t. j. 8·07 % (7·29), december 53 t. j. 7·92 % (6·16), januar (1910) 42 t. j. 6·28 % (4·52), februar 34 t. j. 5·08 % (6·70), marec 42 t. j. 6·28 % (7·11), april 46 t. j. 6·87 % (5·20), maj 64 t. j. 9·57 % (5·74), junij 63 t. j. 9·42 % (11·22), julij 65 t. j. 9·72 % (12·04), avgust 54 t. j. 8·07 % (11·22), september 73 t. j. 10·91 % (13·13).

Kakor se iz teh števil razvidi, so tudi v tem letu najvišja števila škode v istih mesecih, v katerih se menja suha krma s sirovo in v katerih je živina na planini.

Število v sili zaklane živine se je v razmeri k številu pogina znižalo. V preteklem letu se je vsled nesreč zaklalo 405 glav (t. j. 60·44 % proti 63·61 % v prejšnjem letu), poginilo pa 264 glav (t. j. 39·46 % proti 37·33 % v prejšnjem letu). Med 669 slučaji, ki so se oglasili za odškodnino, se je porabilo meso in koža samo pri 395 glavah, pri 239 samo koža in pri ostalih 35 glavah ničesar.

Za odškodnino oglašena živina se razdeli na starost in spol takole: 15 bikov 2·24 % (v prejšnjem letu 1·91), 54 volov 8·07 % (4·65), 290 krav 43·35 % (45·01), 81 junic 12·11 % (12·86), 229 jalovine 34·23 % (35·57). Pod enim letom starosti 91 glav t. j. 13·60 % (17·51), od 1—3 leta starosti 222 glav t. j. 33·18 % (33·93), od 4 do 7 let starosti 212 glav t. j. 31·69 % (52·72), od 8—12 let starosti 128 glav t. j. 2·39 % (1·50).

Vzroki pogina ali klanja v sili so bili: 1. bolezen na prebavnih delih 182 t. j. 27·20 % (23·25); 2. bolezen na sapnih organih 30 t. j. 4·48 % (4·24); 3. bolezen na krvnih organih 27 t. j. 4·04 % (3·56); 4. bolezen na scalnih organih 48 t. j. 7·17 % (5·88); 5. bolezen na spolovilih 85 t. j. 12·71 % (11·90); 6. bolezen na živcah 25 t. j. 3·74 % (2·33); 7. ustavne bolezni 13 t. j. 1·94 % (2·60); 8. nalezljive bolezni 92 t. j. 13·75 % (16·41); 9. napadne bolezni 18 t. j. 2·69 % (2·19); 10. bolezen na koži 2 t. j. 0·30 % (0·14); 11. bolezen na nogah 21 t. j. 3·14 % (2·33); 12. rane 5 t. j. 0·75 % (0·68); 13. nesreče 92 t. j. 13·75 % (20·11); 14. neznano 29 t. j. 4·34 % (4·38).

Tudi v preteklem letu kažejo bolezni na prebavnih organih najvišji odstotek. Najgostejša je bolezen na črevah, katera ima

svoj vzrok v menjavi krme ali v prehlajenju na paši pri deževnem in mrzlem vremenu, katero ima prestatati živina večidel na prostem.

Število nesreč se je proti prejšnjemu letu sicer znižalo, a vendar je razmeroma še previsoko; od 92 nesreč pa štejemo 41 — toraj skoraj polovica — slučajev, v katerih se prevrne živina na planini v kak preval. Podjetja, z katerimi se zboljšujejo planine, bodo skrbela tudi za odvrnitev takih nesreč.

Povdarjati smemo tudi nižje število slučajev z nalezljivimi boleznimi, ki pa znaša vendar še 44·56 % od katerih pade polovica na tuberkulozo (sušico). Tudi v tem letu si je zavarovalnica prizadevala, opozarjati one posestnike, pri katerih živini se še nahaja tuberkuloza, na korist cepljenja živine z tuberkolinom. Polovica slučajev, v katerih konča živina na tuberkulozi, spada na okraj Špital. Upati je, da bo spoznalo ljudstvo nevarnost te bolezni in pomagalo se bojevati proti njej, tembolj, ker je po novem pravilu za naprej dolžnost vsakega, naznati zavarovalnici tudi zboljenje vsled tuberkuloze in ker izplača država del odškodnine, ako se take živali uradno zakoljejo.

Vkupni odstotek izgube se je v preteklem letu znižal od 3·18 na 2·96 %.

Poprečna odškodnina, katera se je izplačala v posameznih slučajih, znaša 79·06 % cele zavarovane vrednosti, ki se proti prejšnjem letu (78·28 % ni veliko spremenila).

Za časa delovanja zavarovalnice, to je od 1. januarja 1900 do 30. septembra 1910 je bilo za 5205 slučajev izplačanih 815.566 K 10 v odškodnine.

Vkljub mnogim škodam in mnogokrat prenizkim dobitkom za porabljive živalske dele, smemo povdarjati, da so računski sklepi zavarovalnice še ugodni, ker znaša preoblica vseh 71 aktivni okrajnih zvez 15.800 K 16 v proti 15.570 K 8 v prejšnjem letu; zguba vseh 48 pasivnih zvez pa se je znižala

preteklo leto od 10.139 K 17 v na 8.358 K 37 v, tako da ostane, ako odštejemo izgubo od dobička, še 7.441 K 79 v, kar je posledica nove razdelitve koroške dežele v tri razrede nevarnosti.

Od podpore, katero je podelilo c. kr. poljedelsko ministerstvo po zakonu od dne 30. decembra 1909 drž. zak. štev. 222 koroški deželi, odpade na živinsko zavarovalnico 12.000 K, s katerimi se bo pomnožil rezervni zaklad, pa tudi znižale premije v onih krajih, v katerih so se v zadnjem času vsled nevarnosti nesreč in boleznij zvišale.

Od 48 krajnih zvez, katerim so se vsled poslovne izgube leta 1908/09 premije zvišale, je naprosilo 19 zvez deželni odbor, da naj se plača del izgube iz zaklada, katerega je privolil visoki deželni zbor z dne 15. februarja 1910 število 235 točka 10 za slučajnosti in ga dal deželnemu odboru na razpolago, kateri je po pregledu in preskusu prošelj to podporo tudi privolil. Vsota, katere se je privolila krajnim zvezam v ta namen, znaša 3.942 K 75 v, tako da je plačalo teh 19 zvez še ostanek poslovnega primanjkljaja leta 1908/09 z 3.450 K 8 v v obliki doplačilnih premij.

Vkupni zavodni zaklad kaže po letnem računskem sklepu še preostanek z 5.984 K 31 v.

Vplačane premije znašajo — po odštetvi stroškov — 80.531 K 84 v (1.559 K 75 v več, kakor v poprejšnjem letu), izplačana odškodnina z dobitkom za porabljive živalske dele vred 122.953 K 76 v (1.306 K 15 v manj, kakor v preteklem letu). Dobitek za predano in porabljeno meso in kože znaša po odštetvu stroškov za uporabo 47.016 K 16.

Velika korist, katero je uživalo že toliko članov zavarovalnice, bo zdramila gotovo tudi ona kmetijska okrožja, ki so se doslej živinske zavarovalnice ogibala, in jim po prestanih nesrečah potrebnost takega zavarovanja dokazala.

Nakupovanje kmetijskih potrebščin.

Gospodarstvo našega kmeta se je v zadnjih desetletjih docela izpremenilo. Stari ljudje še vedo, kako je bilo svoje čase malo denarja na deželi. Denar se je pa tudi malo rabil. Vse, kar je potreboval kmet za se in za svojo družino je pridelal doma, tako v prvi vrsti živež in obleko. Za posle in delavce ni bilo treba izdajati denarja, ker je gospodar obdeloval polje z domačimi močmi. Oženil se je namreč le najstarejši sin, ostali bratje in sestre so pa ostali na domu in mu pomagali pri delu. Davkov v današnjem pomenu besede tudi ni bilo, ampak mesto njih je bila tlaka in desetina. Če omenimo še par rokodelcev, ki jih je rabil kmet v tedanjih časih, bodi povedano, da so se tudi ti zadovoljili s hrano in z malo nagrado v kakem poljskem pridelku. Torej denarja se skoraj ni rabilo. Za sol in tobak je bilo edino treba par grošev in k večjemu še, ako si šel v mesto ali na božjo pot, za polič vina.

Tako je bilo do leta 1848, ko je bila izvršena zemljiška odveza v naši državi. Tedaj se je izpremenilo marsikaj. Mesto tlake in desetine so nastopili davki. Člani družine, ki so bili poprej vezani na domačo grudo, so postali prosti in so zapuščali rojstne domove. Seveda niso hoteli iti praznih rok, nego zahtevali so doto. Kmet se je našel v strašni stiski. Potreboval je na eni strani denarja, a na drugi delavcev. Ni mu kazalo drugega, kot da se zadolži. Mesto, da bi prinesla odveza kmetu zaželjeno blagostanje, je njegov žalostni položaj v prvih časih še poslabšala. Pei je boben za bobnom. Na vsak način je bilo treba temu odpomoči. To se je pričelo s snovanjem rajfajznovk in kmetijskih društev.

Prve naj bi dale hitro pomoč, kjer se še da pomagati, s tem, da preskrbe kmetu cenen kredit in ga tako rešijo iz rok brezsrčnih pijavk. Toda to samo še ne zadostuje, marveč kmet je moral gledati, kako bi se

zvišali njegovi dohodki in zmanjšali stroški ali z drugimi besedami, na kak način bi se moglo več in ceneje pridelati. Kmet je moral namreč skrbeti, da ne dela več samo za svojo domačo porabo, nego da mu nekaj njegovih pridelkov ostane tudi za prodajo, da z izkupičkom pokrije svoje izdatke. Vsled tega je morala biti tedaj prva njegova skrb, kako povečati rodovitnost polja in kako vsako peščico zemlje, ki morda v prejšnjih časih ni imela nikake vrednosti, prav uporabiti. In priznati se mora, da se je v tem oziru mnogo storilo in doseglo lepih uspehov.

Dognalo se je, katerih snovi zemlja potrebuje, da more dajati rastlinam zadosti hrane in da sama pri tem ne opeša. Dognali so kemične spojine, umetna gnojila, ki morejo zelo uspešno nadomestovati navadni, hlevski gnoj. Pričelo se je gnojiti poprej malo ali nič pognojena zemljišča in kmalu se je pokazal zaželjeni uspeh. To je bil dokaz kmetu, da umetna gnojila v resnici pomagajo. Kupoval je vedno več tega blaga in tovarne za izdelovanje kemičnih izdelkov so se množile kakor gobe po dežju. Pričele so si delati konkurenco in tekmovati, katera bo izdelovala in prodajala blago ceneje. In neizkušeni poljedelec je šel dostikrat na lim, da je kupil blago, ki ga je dobil po nižji ceni. Tega ne smemo preveč zameriti, ker na prvi pogled ni mogoče ločiti dobra in slaba gnojila in je treba daljših in natančnejših preizkušenj.

Kmetijska društva, ponekod tudi rajfajznovke, so si stavile nalogo, da naročajo za svoje člane gospodarske potreščine, v prvi vrsti umetna gnojila. Ta nakup se vrši potem gospodarskih združnih zvez. Tako kupovati je edino umestno in le tak način kupovanja more obvarovati zadruga in njihove člane pred vsakovrstnimi špekulacijami tovarn in njih agentov. Zato se mora toplo priporočati vsem zadrugam, ki se bavijo s tem poslom, da naročajo samo potom svo-

jih gospodarskih central kmetijske potrebščine. Centrala nakupi po več vagonov skupaj. Naravno je, da se bo v taki množini naročeno blago, dobilo mnogo ceneje, kakor pa če se naroči samo nekaj vreč.

Pri tem pride v poštev še dejstvo, da centrala da po svojih izvedencih, ki jih ima na razpolago, blago preizkusiti. Ni treba torej poslušati agentov, ki ponujajo blago po nižji ceni, kakor pa centrala, ker ima njihovo blago malo rastlinam koristnih snovi v sebi ali pa nič. Če torej kupite tako malo-vredno blago, ste s tem samo denar zavrgli.

Enake, če ne še večje sleparije se gode s ponarejanjem raznih praškov in redilnih snovi za živino. Tudi tu je treba velike previdnosti in jake neomahljivosti, da te agent z zgovornim jezičkom in laskavimi pokloni ne pregovori. Tudi v tem slučaju se je vedno obrniti na gospodarsko zvezo, katere članica je zadruga, da ona preskrbi nakup.

Ravno tako se poljedelski stroji dobe boljše in cenejše, ako se naročajo potom združnih central. „Gospodarska zveza“ v Ljubljani je pa še v drugem oziru poskrbela, da bodo njeni naročniki, oziroma naročnice imele večjo korist, če naročijo pri njej. Dobi namreč strokovnjaka, ki bo dajal pojasnila, kako je ravnati s stroji in ki bo izvrševal poprave v slučaju, da se kak stroj kaj pokvari.

Kakor smo videli iz navedenega, zahteva nova doba novega, modernega gospodarstva. Toda pri tem je treba paziti, da nam ta modernost ne škoduje s tem, da bi kupovali stvari nepreizkušene in dvomljive vrednosti. Kmetijske zadruga so v tem oziru velikega pomena. Treba pa je tudi njim, da se oklepajo svojih gospodarskih central. Kakor posamezen gospodar najbolše stori, če kmetijske potreščine kupuje pri svoji zadrugi, ravno tisti razlogi govore za to, da tudi posamezne zadruga naročajo blago le potom svojih osrednjih zvez.

Vestnik Zadružne Zveze.

Nove članice. V članstvo Zadružne zveze v Ljubljani so bile sprejete:

Š m a r t n o na Pohorju, kmečka hranilnica in posojilnica.

S v. T o m a ž pri Ormožu, kmečka hranilnica in posojilnica.

Š t. J a n ž, živinorejska zadruga za Št. Janž in okolico.

S t r u g e, živinorejska zadruga.

Š m a r j e t a, živinorejska zadruga.

S t a h o v c a, živinorejska zadruga.

U n e š i č, hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove.

K a š t e l S u č u r a c, hrvatska težačka štediona.

S t a r a L o k a, živinorejska zadruga.

Našim članicam v vednost. V zadnjem času so prejele nekatere, pri naši zvezi včlanjene posojilnice od „Kočevske posojilnice“ pozive s prošnjo, naj ji priskočijo na pomoč, da pokrije svojo izgubo. Pomoglo naj bi se ji tako, da bi posojilnice v prid asanacijskemu zakladu za dobo 8 let naložile neko vsoto pri kakem v a r n e m zavodu, (n. pr. pri Ljubljanski kreditni banki, Zadružni zvezi v Celju ali Ljubljani, Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani) z izrecno opazko, da ostanejo obresti kot dar „Kočevski posojilnici“ v amortizacijo izgube. V odoboru, ki je bil izvoljen na zadnjem obnem zboru posojilnice z nalogo, da izvede asanacijo, so med drugimi tudi Oton Bayr, dr. Alojzij Lavš, uradnik Kreditne banke, in dr. Gregor Žerjav, znani reorganizator slovenskega zadružništva.

Obvezna izjava, s katero se posojilnici zagotavlja pomoč, napravlja utis, kakor da bi se sanačni načrt sestavil dogovorno z Zadružno zvezo v Ljubljani.

To pa ne odgovarja dejstvu. Zadružna zveza v Ljubljani ni s to zadevo v nikaki zvezi in se je njena tvrdka postavila v besedilo omenjene obvezne izjave brez njene vednosti. Že to je samo na sebi predrznost.

Povdariti je pa tudi, da je „Kočevska posojilnica“ včlanjena pri Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani, ki ima v prvi vrsti dolžnost, da poskrbi za sanacijo, zlasti ker je obče znano, kdo je zakrivil izgubo in ker je pri nji včlanjenih mnogo starih, bogatih posojilnic.

Ce se skuša doseči sanacija, je to le odobrati z ozirom na dobri glas slovenskih po-

sojilnic kakor tudi s splošnega zadružnega stališča. Tudi Zadružna zveza v Ljubljani bi bila pripravljena podpirati to akcijo, ako bi bil asanacijski odbor čutil potrebo stopiti z njo v dogovor. Toda iz stališča, ki ga dan za dnem zavzema nasprotno časopisje napram zadružni organizaciji, stoječi pod okriljem Zadružne zveze, moramo le sklepati, da ti krogi na pomoč Zadružne zveze in njenih članic ne reflektirajo. Ravno pretekli četrtek, dne 8. t. m. je „Slovenski Narod“ na podel način znova napadel ne le Zadružno zvezo, ampak tudi vse njene članice in z zlaganimi izmišljotinami skušal vsej naši organizaciji vzeti na zunaj ugled in ji podkopati kredit.

Na eni strani prosjačiti pri naši organizaciji za pomoč, na drugi strani pa jo blatiti z umazanin sumničenjem, to se ne pravi nič drugega, kakor da hočejo ti ljudje še celo v tako resnih časih iz naše organizacije se le norčevati! Za pomoč naj se obrnejo do uredništva svojih listov!

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Tekom meseca aprila in maja t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruge.

Na Kranjskem:

Brdo (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga na Brdu, r. z. z o. z.

Ihan (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Ihanu, r. z. z o. z.

Toplice (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetijsko društvo za topliško občino v Toplicah, r. z. z o. z.

Šmartno v Tuhinju (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Šmartnem v Tuhinjski dolini, r. z. z o. z.

Na Štajerskem:

Sv. Tomaž pri Ormožu (okrož. sod. Maribor), Kmečka hranilnica in posojilnica v Sv. Tomažu pri Ormožu, r. z. z n. z.

Na Primorskem:

Plomin (okrož. sod. Rovinj), Plominsko trgovačko društvo, r. z. z o. j.

Trst (dež. sod. Trst), Narodna posojilnica in hranilnica, r. z. z o. j. s sedežem v Trstu.

V Dalmaciji:

Šibenik (okrož. sod. Šibenik), Ribarska kraljska zadruga u Šibeniku, r. n. o. j.

Unešić (okrož. sod. Šibenik), Hrvatska Pučka
Blagajna u Unešiću, r. z. s. n. j.
Vodice (okrož. sod. Šibenik), Povrtljarska za-
druga u Vodicama, u. z. s. o. j.
Vodice (okrož. sod. Šibenik), Potrošna obrtna
zadruga u. n. o. j. u Vodicama.
Zablaće (okrož. sod. Šibenik), Obrtna potrošna
zadruga n. o. j. u Zablaće.
Vis (okrož. sod. Split), Pučka hrvatska štedionica, r. z. s. o. j.
Rijeka Reževića (okrož. sod. Kotor), Uljarska zadruga u Reževićima, p. u. s. o. j.

Poučno potovanje ruskih zadrugarjev.
Petrogradski odbor za širjenje zadrugištva v Rusiji bo tega meseca podvzel z nekoliko naprednih zadrugarjev poučno potovanje v tuje države. Namen tega potovanja je proučiti in pregledati zadrugne ustanove drugih narodov, da se ono, kar je porabno in dobro, upotrebi na korist ruskega zadrugištva in za napredek ruskega kmeta. Na tem se vidi, da veliki ruski narod visoko ceni zadrugištvo in da hoče s tem še bolj dvigniti svojo moč. Koliko bolj je dolžnost majhnih narodov, osobito onih, za katere se nikdo ne briga, da se sami za se bolj brigajo, da vse svoje stvari oskrbujejo sami in sicer v pravem, ljudskem smislu.

Zadrugi listi na Angleškem. Kako je zadrugištvo na Angleškem razširjeno, se vidi najbolje iz tega, v kolikem številu izhajajo angleški zadrugi listi. Tako n. pr. je l. 1910 izhajal list „Cooperative News“ v 78.000 izvodih, list „Scotisch Cooperator“ v 26.800 izvodih in „Wheatsheaf“ v 390.000 izvodih. Samo ti trije listi izhajajo v okroglo pol milijona izvodih.

Število zadrug v Dalmaciji. Koncem l. 1910 je obstajalo v Dalmaciji 364 zadrug. Od teh jih je imelo omejeno zavezo 167, neomejeno pa 197. Kreditnih zadrug je bilo 229 in sicer 36 šulcejevsk z omejeno zavezo in 193 rajfajznovk z neomejeno zavezo. Konsumnih zadrug je bilo 43, proizvajalnih 78, obrtnih 10, raznih 3 in 3 zadrugne zveze.

Pospeševanje varčnosti. Poljedelsko ministrstvo v Italiji je za letošnje leto postavilo v proračun 30.000 lir pod naslovom: „Stroški za pospeševanje varčnosti s pomočjo potovalnih učiteljev, konferenc ali drugih sredstev za propagando“. Zadrugi list „La Cooperazione Italiana“ odobruje s pohvalnim priznanjem ta korak vlade, ker je prvokrat postavljen v proračun znesek za „potovalne učitelje za pospe-

ševanje varčnosti“ in meni, da je to lepa zmaga zadrugne misli.

Seminar za zadrugištvo na vseučilišču v Halle. Na vseučilišču v Halle se je osnoval poseben seminar za zadrugištvo v svrhu, da nudi teoretično in praktično znanje o zadrugištvu onim, ki nameravajo sodelovati pri zadrugnem delu. Seminar je dobil pravico, da prireja izpite iz zadrugištva in da za slučaj dobrega uspeha izdaja diplome. V zimskem tečaju 1911 so se poučevali predmeti: pridobitni značaj zadrugištva; zadrugno pravo; banke in njih odnošaji do zadrugištva; uvod v nauk o državoslovju in pridobitnosti; kmetijsko zadrugištvo; trgovsko knjigovodstvo; obrtno zadrugištvo in zadrugištvo za malo trgovino; nakupovalne zadruge.

Gospodarske drobtine.

Podržavljenje življenskega zavarovanja.

V Italiji namerava država uvesti monopol za življensko zavarovanje. Dotični zakonski načrt je že gotov. Ta zakonski načrt se v mednarodnih strokovnih krogih razmotriva z živahnim zanimanjem. Zavarovalni zavodi delajo povsod velikanske dobičke in njihove akcije stoje naravnost neverjetno visoko. Kapitalisti se boje, da bi vzgled italijanske vlade utegnile posnemati tudi druge države, ki so tudi v vednih denarnih zadregah.

Kmetijski delavski urad c. kr. kmetijske družbe na Dunaju. Meseca aprila t. l. se je vršila konferenca vseh kmetijskih strokovnih korporacij v Avstriji, pri kateri se je povdarjala potreba, da se osnuje osrednji posredovalni urad za kmetijske delavce. Da se odpomore vedno večjemu pomanjkanju poljedelskih delavcev, je nato občni zbor c. kr. kmetijske družbe na Dunaju sklenil, da se ima osnovati tak urad, ki je bil tvorjen dne 1. maja t. l. in ima svoje prostore na Dunaju, I. Schauflegasse 6. Naloga novega urada je, da preiskuje razmere na delavskem trgu, zlasti ponudbe in povpraševanje po delu. S tem naj bi se dognalo, v katerih kronovinah je delavcev preveč in v katerih premalo. Na podlagi teh statističnih del bo posredovalni urad v l. 1912 pričel pravo posredovanje. Posredovanje se bo nanašalo na sezijske in potovalne delavce kakor tudi na stalne kmetijske delavce in služinčad.

Ob času velike letne vročine se zelo množe vse živalske bolezni. Vesten kmetovalec zato ne sme pozabiti, da bi svojih hlevov in mlekarških prostorov ne desinficiral. Svoje bralce opozarjamo na današnji inserat tvrdke Franc Wilhelm & Co. na Dunaju, ki priporoča nakup sirovega lisoforma. Previdni kmetovalec bo rad izdal nekaj kron za desinfekcijo hlevov, kajti pravilna varčnost obstoji v tem, da ukrenemo vse potrebno, da ostane naša živina zdrava.

Zasluzek v Ameriki. Poljedelski oddelek vlade severoameriških držav je razglasil štatistiko o mezdah, ki jih dobivajo poljedelski uslužbenci v Združenih državah. Glasom tega poročila so bile mezde poljedelskim uslužbencem v letu 1910 višje, kot kedaj v minulih letih, razlikujejo se pa po raznih državah. Ako se vzame povprečno vse države, dobi poljedelec na mesec 27.50 dol., dočim je znašala pred 20 leti plača na mesec 18.33 dol. Najvišja mezda se plačuje na daljnem zapadu. Tamošnji povprečni zaslužek iznaša 46.48 dolarjev brez hrane in 32.60 dol. s hrano vred; v prvi vrsti stoji Nevada z 54 dol. Potem prideta državi Montana in Washington, kjer znaša povprečna plača 50 dol. Najnižjo mezdo plačuje South Carolina, namreč 16.50 dol. V državah takozvane nove Angleške in v severno-atlantskih državah je znašala povprečna mezda 33.19 dolarjev. Massachusetts je na prvem mestu z 37.50 dol. S hrano so prinašale povprečno mezde 21.65 dol. V južnoatlantskih državah je bila povprečna mezda brez hrane 19.75 dol. in 13.77 s hrano, West Virginia dela izjemo z 29 dol. V severnih osrednjih državah, vzhodno od Misisipija, je znašala povprečna mezda 31.81 dol. Od vseh teh držav se je plačalo v državi Wisconsin 37.25 dol. kot najvišja mezda. S hrano je bilo povprečno 22.94 dol. V južnih osrednjih državah je znašala plača 21.90 dol. brez hrane in 15.23 s hrano.

Koliko prostora rabi sadno drevo? Če ravno je težko za vsa sadna drevesa natančno določiti, koliko prostora da potrebujejo, da se morejo dobro razviti, nam vendar more služiti koš dotičnega sadnega drevesa kot nekako merilo v tem pogledu. Če se vzame kot resnično, da se korenine drevesa ravno tako daleč raztezajo kakor veje drevesa, je opravičeno od obsežnosti in oblike drevesnega koša sklepati na obseg in dolgost korenin. Poizkusi pa so privedli do prepričanja, da se korenine v zemlji

mного dalje raztezajo, kakor pa veje v zraku. Ako postavimo tedaj ta opazovanja in te izkušnje za temelj pri odmeri odaljenosti sadnih dreves, tedaj moramo paziti, da se veje dorastlih dreves med seboj ne dotikajo, ker se drugače korenine enega drevesa zapletejo v korenine drugega in drevesa na ta način trpe škodo pri vsrkavanju redilnih snovij. Če upoštevamo to dejstvo, tedaj mora znašati medsebojna razdalja posameznih sadnih dreves kot sledi: za jablane in hruške 12 metrov, za češnje 5—6 metrov, za višnje 5—6 metrov in za češnje 8—10 metrov.

Novejši način ozdravljenja živinske bolezni v težkih slučajih. Živinozdravnik P. Müller v Toplicah je na podlagi poskušanj na okuženi živini od septembra 1910 do 1911 v raznih stajah prišel do prepričanja, da se da težko bolno, na pol mrtvo govedo ozdraviti na ta način: „Kakor hitro se kažejo znaki težke bolezni, je spuščati fuzijo kisika (Sauerstoffusion) v vime in sicer po stopinji bolezni, ali v enega, ali v dva ali v vse štiri oddelke vimena. Dušika je treba vpuščati, dokler se dotični del vimena ne napne. Okolo seskov je zavezati prah na rahlo. Učinki kisika: Krave, ki so ležale kakor mrtve, ki skoraj da niso več dihale in žile ni bilo več čuti — začenjajo v teku petih minut močnejše dihati, višee uhlje se vzdignejo in začenjajo se gibati, zaprte oči se odpirajo vedno bolj, trepalnice se odpirajo in zapirajo, bitje žile je čutno. Glava in vrat, ki sta pred infusijo visela do tal, se vzdigujeta začetkoma bolj težko, a pozneje vedno lažje. — Žival se ogleduje, kakor da se je zbudila iz težkega spanja. Po pol ali tudi poldrugi uri poskuša žival vstati, kar se jej polagoma posreči. Čez pol ure, živina stoji na nogah in žre predloženo krmo počasi in pije. Pri kravah, katere je v hudi bolezni tresla groznica in so občutile v nogah silno šibkost, se po navdahnjenju kisika kar spremene. V teku ene ure izginja mrzlica in žival stopa trdno na noge kakor da bi ne bila še pred kratkim na robu smrti. Infuzija kisika ima to dobro, da žival po njej ostaja brez slabih posledic in tudi meso je čisto normalno. Ako začasno kmet naznani živinozdravniku bolno žival, jo lahko reši z infuzijo kisika.“

Pametna naredba. Italijanski zbornici je bil predložen zakonski načrt, ki prepoveduje mladini kajenje. Pred 16. letom ne sme kaditi mladina ne svačic, ne smodk, ne tobaka; pre-

povedano je celo tobak nositi s seboj ali ga imeti pri sebi. Učitelji, stariši, pazniki in stražniki, mojstri in drugi smejo vse tobačne izdelke otrokom, ki še niso izpolnili 16. leto, konfiscirati.

Preosnova koledarja. Na Angleškem se bavijo z mislijo, preosnovati koledar. Po naj-novejšem načrtu bi bil prvi dan v letu, to je novo leto, praznik. Temu bi sledili tedenski dnevi od ponedeljka naprej po vrsti. Prvi dan v tednu bi ne bil ne tedenski dan ne nedelja, zato bi imelo leto potem 364 dni, kar da ravno 52 tednov. Na ta način bi se recimo napravilo, da bi bil dne 2. januarja v vsakem letu ponedeljek, 3. torek itd. Drugi učenjaki so se izjavili proti taki preosnovi.

Štiri in pol milijona kron za delavske hiše. Ogrska agrarna korespondenca poroča, da so municipiji komitatov Pešta, Bihar, Temes in Vas pred kratkim dovolili 4^{1/2} milijonov kron za zgradbo hiš za kmetijske delavce in s tem zagotovili 5000 rodbinam samostojne domove. V treh drugih komitatih se je že zgradilo 400 delavskih hiš, 136 se jih pa še zida. Doslej je v celi deželi postavljenih kakih 12.000 hiš za kmetijske delavce. Poljedelski minister grof Serenyi je prizadetim municipijem sporočil, da je pripravljen, za olajšanje obrestnih bremen amortizacijskega posojila, ki se je najelo za stavbo delavskih hiš, prispevati dva odstotka.

Vabilo na redni občni zbor

Posojilnice v Marenbergu,

reg. zadruga z neom. zavezo,

ki se bo vršil dne 27. julija 1911 ob 2. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1910
4. Poročilo o izvršeni reviziji in prečitane revizijskih aktov.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Hrenovicah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši v nedeljo dne 23. julija 1911 ob 4 uri popoldne v uradnici.

Ker občni zbor dne 25. jun 1911 ni bil sklepčen se ta občni zbor vrši po istem dnevnem redu, kakor je bil proglašen v 11. št. „Narodnega Gospodarja“ z dne 10. junija 1911, ter sklepa po § 33. združenih pravil brezpogojno.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 23. julija 1911 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Čitanje revizijskega zapisnika.
3. Poročilo načelstva.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Odobritev računskega zaključka za l. 1910
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor ki sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Toplicah,

reg. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 23. julija 1911 ob pol 8. uri dopoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red.

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrjeanje računskega zaključka za l. 1910.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Blokah,

reg. zadruga z neomejeno zavezo

ki se vrši dne 23. julija ob 3. uri popoldne pri Fari št. 22. v posojilniških prostorih

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1910.
5. Volitev načelstva.
6. Poročilo nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na izvanredni občni zbor

Kmetijskega društva na Vrhniki,

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

ki se vrši dne 30. julija 1911 ob 3. uri popoldne v Društvenem domu na Vrhniki.

Dnevni red:

1. Otvoritev zbora po načelniku.
2. Volitev enega člana v načelstvo.
3. Raznosterosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Bilanca
Posojilnice v Dobrépoljah,
reg. zadr. z neomejeno zavezo.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	1,075.931-99
Tekoči računi	13.769-49
Inventar premični	509-51
Zaostale obresti posojil	23.005-44
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delež pri Ljudski posojil.	4—
Prehodni	201-73
Gotovina 31. decem. 1910	10.041-83
Skupaj	1,124.463-99
Pasiva.	K
Deleži	1.590—
Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	944.033-60
Tekoči račun z zvezo	151.147—
Predplačane obresti posojil	2.693-39
Rezervni zaklad	22.431-95
Čisti dobiček	2.568-05
Skupaj	1,124.463-99
Denarni promet K	1,168.208-27
Stanje članov začetkom l. 1910	760
Prirastlo	36
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1910	795

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
pri D. M. v Polju,
reg. zadr. z neomej. zavezo.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	150.967-76
Inventar premični	31-59
Zaostale obresti posojil	485-93
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delnica „Union“	500—
Pomožna akcija	379-65
Obresti pomožne akcije	20-90
Gotovina 31. decembra 1910	4.995-52
Skupaj	158.381-35
Pasiva.	K
Deleži	298—
Hranilne vloge s kapitaliz. zovanimi obrestmi	117.415-35
Tekoči račun z zvezo	36.314—
Predplačane obresti posojil	356-98
Rezervni zaklad	2.586-60
Čisti dobiček	1.410-42
Skupaj	158.381-35
Denarni promet K	212.704-22
Stanje članov začetkom l. 1910	129
Prirastlo	20
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1910	149

Bilanca
Posojilnega in hranil. društva
pri Sv. Emi,
reg. zadr. z neomej. zavezo.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posojila	90.950-85
Inventar premični	72-83
Zaostale obresti posojil	1.899-70
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Naloženi denar	20—
Nalož. denar v poš. hran.	102-48
Vrednost tisk. konc. l. 1910	100—
posestv. „ l. 1910	4.784-28
Gotovina 31. decem. 1910	3.569-72
Skupaj	102.499-86
Pasiva.	K
Deleži	572—
Hranilne vloge s kapitaliz. zovanimi obrestmi	38.245-58
Tekoči račun z zvezo	59.305—
redplačane obresti posojil	617-40
Rezervni zaklad z obr.	3.571-62
Čisti dobiček	188-26
Skupaj	102.499-86
Denarni promet K	83.936-78
Stanje članov začetkom l. 1910	274
Prirastlo	23
Odpadlo	11
Stanje koncem l. 1910	286

Bilanca
Mlekarske zadruga
v Dolskem,
reg. zadr. z om. zavezo.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva	K
Vrednost neprem. invent.	6.227-28
Vrednost premič. inventarja	3.548-14
Vrednost ledenice	250—
Delež pri „Zadružni zvezi“	10—
Delež pri „Mlekarski zvezi“	300—
Delež pri „Gosp. zvezi“	140—
Predplačane obresti	12-52
Gotovina koncem leta 1910	125-73
Skupaj	10.613-67
Pasiva.	K
Deleži	2.214—
Izposojila	1.850—
Rezervni zaklad	3.382-16
Čisti dobiček	3.167-51
Skupaj	10.613-67
Denarni promet K	47.293-69
Stanje članov začetkom l. 1910	188
Prirastlo	2
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1910	187

Bilanca
Mlekarske zadruga
na Dobrovi,
reg. zadr. z omej. zavezo.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Vrednost nepr. inventarja	1.606-79
Vrednost premič. inventar.	4.320-56
Delež pri „Zadružni zvezi“	20—
Delež pri „Gosp. zvezi“	20—
Delež pri Hran. in pos.	4—
Nalož. den. pri poš. hran.	100—
Tek. račun Zadružne zveze	4—
Gotovina koncem leta 1909	5.488-14
Skupaj	11.563-49
Pasiva.	K
Deleži	1.188—
Kavcija odjemalca	1.500—
Rezervni zaklad	8.390-17
Čisti dobiček	485-32
Skupaj	11.563-49
Denarni promet K	133.441-16
Stanje članov začetkom l. 1910	139
Prirastlo	17
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1910	156

Bilanca
društva za štednjo i zajmove
registrov. zadruga s neogranič. jamstvom
u Dobrinju.
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.	K
Posude	137.768-33
Tekući račun	323.832-70
Inventar pokretni	555-55
Zaostali interesi posuda	4.590-20
Zadružni dio kod „Zveze“	1.000—
u Puli	100—
2 dionice „Poljodj. banke“	100—
2 dionice „Krčk. par. društva“	200—
15 dionice „A. hrv. par. društva“	750—
Gotovina 31. dec. 1910	8.016-42
Skupa	476.913-20
Pasiva.	K
Zadružni dijelovi	1.484—
Uloži sa kapitaliz. interes.	462.203-34
Reservni fond	11.670-87
Čisti dobitak	1.554-99
Skupa	476.913-20
Novčani promet K	790.325-62
Stanje članova početkom g. 1910	438
Pristupilo	46
Izstupilo	19
Stanje koncem g. 1910	465

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Domžalah,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.		K
Posojila	357.183	52
Inventar premični	352	61
Inventar nepremični	3.241	68
Zaostale obresti posojil	886	11
Vrednost tiskovin	71	24
Tekoči račun s člani	86.366	35
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000	—
„Ljudski pos.“	4	—
„Hran v Kamn.“	4	—
„Kitarski zadr.“	200	—
Terjatev na najemnini	1.144	—
Terjatev na kupnini	187	—
Neporavnane obr. najemn.	188	76
„kupnine	30	84
Gotovina 31. decembra 1910	10.557	63
Skupaj	461.417	74
Pasiva.		K
Deleži	704	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	274.513	24
Tekoči račun z zvezo	149.127	—
Predplačane obresti posojil	188	49
Izposojila	24.000	—
Obresti izposojil neplačane	126	—
Rezervni zaklad	9.883	35
Čisti dobiček	2.875	66
Skupaj	461.417	74
Denarni promet K	490.186	89
Stanje članov začetkom l. 1910	327	—
Prirastlo	26	—
Odpadlo	1	—
Stanje koncem l. 1910	352	—

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Dobju,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva		K
Posojila	27.788	—
Tekoči račun z zvezo	23.911	—
Inventar premični	208	97
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000	—
Gotovina 31. decem. 1910	10.833	60
Skupaj	63.939	81
Pasiva.		K
Deleži	152	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	63.281	84
Preplačane obresti posojil	158	59
Rezervni zaklad	122	92
Čisti dobiček	224	46
Skupaj	63.939	81
Denarni promet K	101.167	40
Stanje članov začetkom l. 1910	59	—
Prirastlo	19	—
Odpadlo	2	—
Stanje koncem l. 1910	76	—

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Djekšah,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.		K
Posojila	108.208	01
Tekoči račun z zvezo	48.994	—
Inventar premični	130	—
Inventar nepremični, hiša	26.859	41
Zaostale obresti posojil	5.062	62
Vrednost tiskovin	150	—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000	—
Zaostala najemnina	1.600	—
Naložen denar	17.436	64
Gotovina 31. decemb. 1910	306	67
Skupaj	209.747	35
Pasiva.		K
Deleži	3.020	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	203.018	60
Predplačane obresti posojil	4	75
Rezervni zaklad	2.857	13
Čisti dobiček	846	87
Skupaj	209.747	35
Denarni promet K	316.582	17
Število članov začetkom l. 1910	145	—
Prirastlo	14	—
Odpadlo	9	—
Stanje koncem l. 1910	150	—

Bilanca
Posojilnice v Frankolovem,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.		K
Posojila	143.639	02
Inventar premični	800	04
Zaostale obresti posojil	2.842	01
Vrednost kolekov	10	—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000	—
Delež pri „Ljudski posoj.“	4	—
Naložen denar	144	—
Poštna hranilnica	100	11
Gotovina 31. decembra 1910	3.464	25
Skupaj	152.003	43
Pasiva.		K
Deleži	874	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	127.946	65
Tekoči račun z zvezo	15.189	—
Predplačane obresti posojil	399	48
Rezervni zaklad z obr.	7.320	21
Čisti dobiček	274	09
Skupaj	152.003	43
Denarni promet K	128.769	56
Stanje članov začetkom l. 1910	235	—
Prirastlo	17	—
Odpadlo	7	—
Stanje koncem l. 1910	245	—

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Fari pri Kostelu,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1910.

Aktiva.		K
Posojila	112.290	90
Tekoči račun z zvezo	152.182	—
Inventar premični	362	83
Zaostale obresti posojil	1.220	76
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000	—
Gotovina 31. dec. 1910	1.701	69
Skupaj	268.758	23
Pasiva.		K
Deleži	340	—
Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	263.502	08
Rezervni zaklad	3.549	46
Čisti dobiček za l. 1910	1.366	69
Skupaj	268.758	23
Denarni promet K	266.059	95
Stanje članov začetkom l. 1910	154	—
Prirastlo	23	—
Odpadlo	7	—
Stanje koncem l. 1910	170	—

Bilanca
Fuškulinskog društva za štednjo
i zajmove
registrovane zadruge na neograničeno
jamčenje,
s koncem meseca decembra 1910.

Aktiva.		K
Zajmovi	44.873	87
Inventar pomični	252	—
Zaostale kamate zajmova	298	52
Dio kod „Zadružne sveze“	400	—
Dio kod „Gosp. sveze u Puli“	100	—
Dio kod Istar. Pos. p. Pazin	20	—
Gotovina koncem god. 1910	1.738	81
Skupa	47.683	20
Pasiva.		K
Djelovi	1.410	—
Ulošci na štednjo s kapi- talizovanim kamatama	12.551	92
Tekući račun s savezom	32.443	90
Pretplaćene kamate zajm.	278	94
Rezervna zaklada	692	48
Čisti dobitak	305	96
Skupa	47.683	20
Novčani promet K	75.929	59
Stanje članov začetkom g. 1910	101	—
Pristupilo	32	—
Izstupilo	2	—
Stanje koncem g. 1910	131	—